

Vasilij Melik

CELJE IN LETO 1848

Predavanje na 21. zborovanju slovenskih zgodovinarjev v Celju 1. oktobra 1982

Celje in celjska regija sta v slovenski politični zgodovini pred prvo svetovno vojno večkrat igrala tehtno vlogo. Naj kot primer omenim leto 1848, z vztrajnim delom priborjeno zmago v celjskem kmečkem volilnem okraju 1865, tabor v Žalcu 1868, boj za slovenske gimnazijske paralelke v Celju, ki je povzročil celo padec avstrijske vlade 1895, umikanje nemške stranke s tega področja, kar se je kazalo v delavskem gibanju s prepustitvijo celjskega okrožja slovenski socialno-demokratski stranki, v meščanskem taboru pa z opustitvijo nemških kandidatur izven mest. O nekaterih teh stvareh se je že dosti pisalo, o drugih manj.

Tu se bomo ukvarjali s prvim problemom, s Celjem v letu 1848. Če se vprašujemo, kaj je značilno za Celje v času revolucije, se bo odgovor nedvomno ustavil pri Celskih slovenskih novinah in pri sorazmerno močni slovenski opredelitvi celjskega prebivalstva. Podjetni tiskar Jeretin, domačin, je začel že 1. aprila 1848 izdajati Cillier Wochenblatt, zur Belehrung und Vertretung des Bürger- und Bauernstandes (za pouk in zastopanje meščanskega in kmečkega stanú), ki ga je 1. julija preimenoval v Cillier Zeitung, Zeitschrift für Stadt und Land, mit besonderer Rücksicht auf die deutschen und slowenischen Interessen (časopis za mesto in deželo s posebnim ozirom na nemške in slovenske interese), obenem pa je začel izdajati tudi tednik Celjske slovenske novine. Nemški časnik je nehal zaradi pomanjkanja naročnikov že konec septembra,¹ slovenski pa je izhajal naprej, najprej kot Celske novine, po novem letu 1849 kot Slovenske novine. Imel je, kakor se je hvalil urednik, veliko naročnikov.² Uničile so ga šele neugodne razmere čez leto dni. Nehal je s koncem leta 1849. Za tri mesece mu je sledila še Slovenska čbela. Celske novine so bile prvi slovenski časnik zunaj Ljubljane. Istočasno s njim (1. julija 1848) so začeli izhajati Slovenija, Slovenski cerkveni časopis (poznejša Zgodnja danica) in Vedež. Treba pa je tudi poudariti, da je bilo Celje prvo mesto na Slovenskem, ki ga je (ko je nehal izhajati nemški tednik) predstavljal v svetu časopisne dejavnosti samo slovenski časnik (oktober 1848 — marca 1850).

Lončar je, kakor Apih, videl glavno značilnost Celskih slovenskih novin v »nekakem radikalizmu, segajočem celo na Slovincu vobče vedno nedotakljivo polje crkvenih zadev«, kakor je zapisal Apih.³ France Jesenovec, ki je v Celjskem zborniku napisal poseben članek o Celskih novinah,⁴ je povsem upravičeno nastopil zoper te oznake, vendar je pri tem, se mi zdi, padel v drugo skrajnost. Če hočemo naše tedanje časopisje prav presoјati, moramo imeti predvsem pred očmi urednikovo željo, da bi bil čimbolj širok, da bi objavljal dopise najrazličnejših nazorov, saj je urejal geslo heterogene slovenske družbe, ne pa izdiferenciranega nazorskega tabora. Zato nikakor ni znamenje nedoslednosti, kaj šele protirevolucionarnosti, če je urednik objavljal med seboj nasprotna stališča in mnenja. Osebná smer urednika Konška je bila prav gotovo liberalna. To se vidi iz cele vrste uredniških pripomb. Posebej naj opozorim na pri nas sorazmerno redko nastopanje zoper tradicionalne protižidovske predsodke.⁵ Kakor pri slovenski politiki 1848 nasploh se tudi pri

¹ Andreas Gubo: Geschichte der Stadt Cilli, Graz 1909, str. 364.

² Celske novine 27. 9. 1848, 27. 12. 1848.

³ Jos. Apih: Slovenci in 1848. leto, Ljubljana 1888, str. 146. Dragotin Lončar: Dr. Janez Bleiweis in njegova doba, Bleiweisov zbornik (ZMS 11), Ljubljana 1909, str. 166.

⁴ France Jesenovec: Celske slovenske novine, Celjski zbornik 1963, str. 249—276.

⁵ Slovenske novine 12. 4. 1849.

Konšku veže liberalizem s splošnim poveličevanjem dinastije in cesarja, z obsojanjem vseh »uporov«⁶ proti avstrijski oblasti v Italiji in na Madžarskem, z obsojanjem dunajske oktobrske revolucije. Kakor drugod postaja tudi pri Celskih novinah svobodomiselnost po oktobru 1848 previdnejša, skromnejša in opreznejša.

Glede Zedinjene Slovenije prinašajo Celske novine članke, ki se zanjo navdušujejo, pa tudi Gurnikove zagovor štajerske enotnosti in Jožeta Krajnca polemičen odgovor, ki pobija Gurnikove razloge in utemeljuje združenje, »kteremu vam sliši po pravici, narodnosti in enakopravnosti, po Boži ino cesarski postavi«. ⁶ Svojo svobodomiselnost močno poudarjajoči Škrebe piše 18. oktobra 1848, da je Štajerska po soglasnem sklepu deželnega zbora nedeljiva, da pa to velja le, dokler Avstrija stoji. »Če pa Austria pade, in če bi bili Nemci tega krivi, tedaj pa z bogam! Od severja se bomo k jugu obrnili in se po drugih bratih ozirali«. V letu 1849 se sicer velikokrat omenja mati Slovenija, o Zedinjeni Sloveniji pa ni kaj dosti brati. 24. avgusta 1849 objavlja A. Povh svojo večkrat citirano pesem z naslovom Enakopravnost, s po eno slovensko in nemško vrstico. Naj zaradi zanimivosti navedemo pesem v celoti:

1. Kak srečni smo mi brati
In schöner Steiermark!
Nam hudga ni se bati,
Die Einheit macht uns stark.	5. Saj hoče Bog tak méti,
Dass wir uns Brüder sind!
Dolžnost, mirno živéti,
Lern' jeder schon als Kind.
2. Edinost nas vse veže,
Es ist kein Unterschied,
Se serce k serc priléže,
In jedem wohnt Fried'.	6. Slovenc rad perkimuje:
»Ich möcht doch deutsch versteh'n«!
In Nemc se ne sramuje,
Mit Slaven umzugehn.
3. V lubezni vkup živimo,
Welch' Sprache, dass man spricht;
Nič več ga ne čertimo,
Wer deutsch kann und wer nicht.	7. Oba jezika znati,
Diess fordert der Verkehr;
Per enim kar obstati,
Für jeden schädlich wär'.
4. Enakopravnost 'mamo,
Für uns das höchste Gut!
De roke si podamo,
Mag sein, von welchem Blut.	8. Sosedno v mir živimo
In schöner Steiermark,
Se braterno lubimo:
So bleiben wir auch stark.

Pesmico, ki že sama po sebi vzbuja smešne pripombe, se da seveda razumeti in razlagati na kaj različne načine. Jesenovec je v njej videl žlobodro in skrpucalo, »krono ... mlačne, kar smešno naivne miselnosti o enakopravnosti« — mogli pa bi tudi govoriti o zelo sodobnih idejah dvojezičnosti, recimo v sedmi kitici. Vsekakor pa urednik Konšek ni bil nezrel, kakor mu je očital Jesenovec,⁷ ampak se je dobro zavedal, da je težej po pravi enakopravnosti več med Slovenci kot med Nemci, in je pospremil objavo Povhove pesmi z naslednjo uredniško opombo: »Ta pesem je zopet nova vesela priča, da smo mi Slovenci prijaznih misli do Nemcev, in da vemo, kaj de je enakopravnost, pa ravno ta enakopravnost terja, da tud Nemci take pesmi zlagajo in prepevajo. Kedaj se pa bo to zgodilo?«

1. marca 1849 je Konšek napisal: »V naših sestavkih smo se, če je le mogoče bilo, ognili vsake besedice, ktera bi znala nemški narod razžaliti«. To izjavo je že Lončar nekoliko pristransko komentiral,⁸ Jesenovec pa je bil mnenja, da kaže, kako »je bila spravljliva in narodnostno mlačna miselnost uradna narodno politična črta

⁶ Celske novine 20. 12. 1848.

⁷ Jesenovec, str. 259.

⁸ Lončar, str. 167.

Slovenskih novin«. ⁹ Vendar pa Konškov članek izzveni kot dokazovanje pravilnosti slovenske politike in kot pritožba zoper protislovensko pisanje Grazer Zeitung, nikakor pa ne kot narodnostna mlačnost.

Zelo veliko, najbrž vedno več prostora dajejo Celske novine praktičnim vprašanjem slovenščine. Slika, ki si jo človek ustvari ob branju številnih dopisov, je naslednja. Od cesarja, od vlade smo dobili zagotovila o enakopravnosti narodov, o upeljavi slovenščine v šole in urade. Vsi ti odloki in predpisi so taki, da bi se pravzaprav že kar moralo začeti slovensko uradovati in učiti. Zaprek ni na višjih forumih, zapreke so spodaj, na terenu, med uradniki, med učitelji. Bitka za slovenščino je bila izgubljena zaradi uradnikov. Ti so se na vso moč branili slovenščine — ne samo Nemci, tudi rojeni Slovenci. Samo v Jurkloštru so začeli s slovenskimi odpisi podložnikom, samo v Celju učijo v slovenščini, pišejo Novine 6. decembra 1848. »Nobeden fajmošter si še ni peresa vrezal, s katerim bi v farnih bukvah slovenski opravljal. Al se to pravi postave spoštovati? Al se to imenuje pravične želje naroda svojiga dobrovoljno podpirati? Vi svetni in duhovni gospodje, uradnici in učeniki, kateri bi imeli jasno ogledalo biti, v katerim bi se vse postave oživlene lesketati imele: vi ste, ne zamirite, njih prvi in naj hujši prestopniki; ja vaše ravnanje diši čisto po izdajstvu svojiga naroda: v njim so si duhovni in svetni gospodje, ne le samo podobni, ampak enaki, ko dva gnjila jaica.« Od uradnikov so zahtevali spričevala o znanju slovenščine. Tu pa je prišlo do marsikaterih sporov. Vse kaže, da so mnogi dobili taka spričevala po prijateljski ali kolegialni liniji. Tudi merila o tem, kaj je znanje, so se razlikovala. Konška so v zvezi s tem tudi nekaj napadali, saj se je v svojem časopisu branil pred očitki, ob tem pa je tudi zapisal: »Kakor z našim jezikom zdaj stojimo, je ravno **nemogoče** ta jezik v vrade vpeljati; in še bo mnogo let preteklo, preden se bodo naše želje dopolnile. Kadar je tedaj visoko ministerstvo službe na Slovenskim razpisalo in reklo, da terja od vsakega vradnika, kter hoče službo dobiti, popolno znanje slovenskega jezika, gotovo ni terjalo, da mora vsak uradnik v slovenskem pismenstvu dovršen biti, zakaj, jaz vprašam koljko vradnikov je pa, da bi le v slovenskem pismenstvu maličko izurjeni bili, če so ravno slovenskega, kmečkega rodu? ... Moramo tedaj od konca s takimi vradniki zadovoljni biti, kateri tako po slovensko govoriti znajo, da jih kmet popolnoma zastopi, in oni njega«. V tem smislu nastopa Konšek proti »prenapetim Slovincem«, ki postavljajo samo jezikovna merila in se na pravniško strokovnost nič ne ozirajo.¹⁰ Prav v teh, za slovenščino temnih trenutkih pa se kot nekak beg iz krize začenjajo v večji meri tudi v Slovenskih novinah oglašati jugoslovanske in vseslovenske jezikovne koncepcije.¹¹

Čeprav je bila Zedinjena Slovenija edino pravilni slovenski program, vendarle ne smemo tistih, ki niso bili zanj, ali niso bili dovolj odločno zanj, imeti za slabe ali mlačne Slovence. Pri mnogih je bila pokrajinska zavest še globoko zakoreninjena, še več pa se jih je balo odločno nastopiti proti nemškim sodeželanom. Kakorkoli že, prav je, da tu omenimo zasedanje štajerskega začasnega deželnega zborā, ki je razpravljal na 48 sejah v času od 13. junija do 17. avgusta ter 6.—8. novembra 1848.¹² V tem deželnem zboru so imeli med 90 poslanci Slovenci po besedah Celskih novin štiri može, ki so Slovence zagovarjali. To so bili Vincenc Gurnik iz Celja, Franc Rapotar iz Velenja, Jakob Kreft iz Biserjan ob Ščavnici in Nemeč uradnik Knaffl.¹³ Prvi člen nove deželne ustave (»Štajerska je enotna in nerazdružljiva vojvodina«) je bil sprejet soglasno, šele pozneje (9. avgusta) je proti njemu protestiral Kreft z zahtevo po Zedinjeni Sloveniji, navajajoč tudi, da je slovenski ali Mali Štajer šele komaj štiristo let združen z nemško Štajersko.¹⁴ Izredno

⁹ Jesenovc, str. 259.

¹⁰ Slovenske novine 13. 10. 1849.

¹¹ Slovenske novine 24. 11. 1849, 8. 12. 1849.

¹² Franz Ilwof: Zur Geschichte der Steiermark im Jahre 1848, Mittheilungen des Historischen Vereines für Steiermark 45, 1897, str. 1 (opomba).

¹³ Slovenske novine 1. 3. 1849.

¹⁴ Viktor Vrbnjak: Prvi slovenski tabor v Ljutomeru, Svet med Muro in Dravo, Maribor 1968, str. 392.

pomembna je bila določba, da se razdeli dežela na tri okrožja, od katerih bo v spodnji Štajerski slovenski del dotedanjega mariborskega okrožja in vse dotedanje celjsko okrožje. Sprejeta je bila torej razmejitev okrožja po jezikovni meji. Za okrožni zastop so zahtevali slovenski poslovni jezik, končno pa je bilo sklenjeno, da si ga zastop sam izbere.¹⁵ Marsikaj od razpravljanj v tem začasnem deželnem zboru se je pokazalo kot izredno pomembno za nadaljnji razvoj štajerskih Slovencev. Posebno slovensko okrožje je prešlo tudi v Bachovo upravno in sodno razdelitev dežele in je postalo tudi podlaga cerkvene meje med mariborsko in graško škofijo. Vse to je dajalo štajerskim Slovencem bistveno boljši položaj kot koroškimi Slovencem, zasluge za to pa pripadajo v veliki meri slovenskim besednikom v začasnem deželnem zboru leta 1848.

Ena centralnih oseb v Celju leta 1848 je bil poštni mojster Vincenc Gurnik. Takoj v začetku je bil izvoljen za poveljnika celjske narodne straže. Pri vseh volitvah je bil v Celju izvoljen za volilnega moža. Pri volitvah v deželni zbor je bil izvoljen za poslanca manjših mest in trgov celjskega okrožja in za poslanskega namestnika v Celju. Sklep o edini in nerazdeljivi vojvodini Štajerski je Gurnik v Celskih novinah zagovarjal s tremi razlogi: prvič, da smo bili združeni veliko stoletij z nemškimi brati, »srečo in nesrečo smo skupej nosili«, »da nas imajo Nemški Štajerci za prijatle, na ktere se zanesti smejo«, da smo se na to prijazno sožitje tako navadili, »da bi nam ločitva gotovo teška bila«, drugič, da bi kupčija z vinom, žitom, železom itd. zastala, tretjič, da ima dežela lepo premoženje, ki se ga ne da razdeliti, ker bi ne bilo mogoče najti pravega delilnega proporca in ker bi tisti, ki bi se odcepili, pravzaprav ne imeli pravice do nikakršnega deleža.¹⁶ Ne glede na to stališče Gurniku slovenske opredelitve nikakor ne moremo zanikavati. Slovesnosti, ki jih je prirejela celjska narodna straža, so bile dosledno dvojezične, nemške in slovenske. 1. avgusta 1848 je prišel Jelačić v Gradec, kjer sta ga slovesno sprejela guverner in komandant graške narodne straže. Posebej ga je obiskal tudi Gurnik. Njegov opis tega obiska je bil objavljen v Celskih novinah: »jas sim čast imel, sam bana obiskati ino njega v imenu vsih Slovencev zagotoviti časti in goreče lubezni do njega ino našiga serčniga nagnenja do zvestih ino junaških Horvatov«. Gurnik je govoril Jelačiću, da južni Slovani upamo vanj kot v moža, ki je poklican kot steber Avstrije varovati njeno ustavno ureditev, in da smo se pripravljene zbrati okrog njega.¹⁷ V času dunajske oktobrske revolucije je prišel v Celje dunajski študent, doma iz Cmureka, ki je pozival na pomoč Dunaju. Gurnik kot poveljnik garde je izrazil mnenje, da za Celjane ne bi bilo častno postaviti se proti sosedom Hrvatom, ki so šli v boj za cesarja.¹⁸ Večina gardistov je temu mnenju pritrdila in študentova akcija ni uspela. Celjska narodna straža je bila zaradi tega dvakrat pohvaljena od vojske. Tudi sicer je kazalo Celje v letu 1848 zelo zanimivo podobo. 10. maja se je v Celju ustavilo zastopstvo dunajske Slovenije, ki je pod Miklošičevim vodstvom potovalo v Ljubljano.¹⁹ 16. maja se je pod predsedstvom advokata dr. Matije Foreggerja osnovalo društvo za posredovanje med slovansko in nemško narodnostjo, ki pa je že čez štiri tedne zaspalo.²⁰ 12. junija je prišlo z vlakom petdeset dunajskih študentov, ki so hoteli agitirati v revolucionarnem in nemškem nacionalnem smislu, vendar pa so jih celjski meščani nekam hladno sprejeli in so se naslednji dan brez uspeha vrnili.²¹ Ob veliki slovesnosti otvoritve železnice Celje—Ljubljana 16. septembra 1849 je bila v celjskem gledališču centralna prireditve slovenska predstava Županove Micke.

Celjani so pričakovali, da bo ob novi upravni preureditvi Celje postalo glavno mesto slovenskega okrožja na Štajerskem. Lahko si torej predstavljamo razočara-

¹⁵ Celjske slovenske novine 23. 8. 1848.

¹⁶ Celske novine 3. 10. 1848.

¹⁷ Celjske slovenske novine 9. 8. 1848.

¹⁸ Gubo, str. 367.

¹⁹ Janko Orožen: Zgodovina Celja in okolice 2, Celje 1974, str. 9.

²⁰ Gubo, str. 365.

²¹ Gubo, str. 366.

nje, ko se to ni zgodilo, ampak je bil za prestolico izbran Maribor. V nešteti prošnjah in pritožbah, ki so sledile, so navajali Celjani, da se Maribor ni politično dobro zadržal, ker je kazal simpatije za dunajsko revolucijo in madžarske »punitarje«, potem, da so Mariborčani nastopali zoper slovensko enakopravnost v deželi, da je Maribor nemško, Celje pa slovensko mesto, da sta Ptuj in Celje »vedno kakor dve zveste slovenske sestre skupej kervaviga punta«. Edina pot, ki bi jo vlada morala ubrati, da bi dobila zaupanje Slovencev, bi bila postavitve sedeža kresijske vlade v Celje. »Celje, sedež nekdanjih rimskih deželnih poglavarjev, sredica nekdanje slovenske okrajne, zibela mogočnih celjskih knežev, Celje je in ostane od nature nam pokazana sredica, okoli katere se Štajerski Slovenci zberamo. . . Celje, v sredi Slovincov ležeče, je sosedni slovenski kranjski deželi, z katero mi Slovenci v vedni kupčijski zavezi stojimo, veliko bližej, kakor Marburg; — mogočna Sava, po kateri mi Slovenci Hervatam in vojaški meji toliko potrebnih reči, kakor: les, opeke, apno in tako dalej; Hervati pa nam toliko žita perpelajo, kakor sreberni pas Celjsko kresijo proti jugu ovije. Železna cesta se Celja dotika, in ravno v Celjski kresiji jo tiste ceste presekajo, katere nas Slovence z Hervati in Slavonci, z Krajnci in Korošci vežejo, — namreč per Poljčanah in na Zidanem mostu.«²²

Zusammenfassung

CELJE (CILLI) UND DAS JAHR 1848

Vasilij Melik

Am 1. Juli 1848 erschien in Celje die erste Nummer der Wochenzeitung »Celjske slovenske novine«. Einige Monate später wurde ihr Titel in »Celske novine« umgenannt, der wiederum einige Zeit später den endgültigen Namen »Slovenske novine« erhielt. Unter diesem Titel wurde die Zeitung bis zum Ende des Jahres 1849 herausgegeben. Sie war die erste slowenische Zeitung, die außerhalb Ljubljanas erschien; damit war Celje die erste Stadt auf slowenischem Gebiet, die (nachdem das »Cillier Wochenblatt« sein Erscheinen eingestellt hatte) journalistisch nur durch eine slowenische Zeitung vertreten wurde (von Oktober 1848 bis März 1850). Der Redakteur dieser Zeitung, Prof. Konšek, vertrat liberale Anschauungen, er veröffentlichte aber auch Zuschriften unterschiedlichster Ansichten, die von betont freiheitlicher bis zu konservativer Gesinnung reichten. Er publizierte Artikel, aus denen die Begeisterung für ein vereintes Slowenien sprach, aber auch die von dem Celjer Postmeister Gurnik verfaßte Verteidigungsschrift für ein einheitliches steirisches Land. Gurnik war z. Z. der Revolution in Celje die zentrale Persönlichkeit. Er war Kommandant der Nationalgarde und Abgeordneter im provisorischen Landtag. Mit Begeisterung trat er für die Ideen von Jelčić ein und war zweifellos ein Vertreter des Slowenentums, obwohl er der steirischen Landestradiation anhing.

Celje zeigte im Jahre 1848 einen ziemlich ausgeprägten slowenischen Einschlag. Bei Feierlichkeiten der Nationalgarde wurde konsequent die Zweisprachigkeit durchgesetzt. Zur Einweihung der Eisenbahnlinie Celje — Ljubljana fand die zentrale Veranstaltung mit der Aufführung des slowenischen Stückes »Županova Micka« im Theater von Celje ihren Höhepunkt. Die o. a. Wochenzeitung betonte 1849 den slowenischen Charakter Celjes im Gegensatz zu dem sich dem Deutschen hingewandten Maribor. Die Zeitung verlieh auch der Enttäuschung Ausdruck, als durch die neue administrative Aufgliederung Maribor und nicht Celje zum Sitz des slowenischen Kreises bestimmt wurde.

²² Slovenske novine 20. 10. 1849.

ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

YU-61000 Ljubljana, Aškerčeva 12/I, tel.: (061) 224 011, 224 046, int. 209

vas vabi, da vstopite v eno izmed zgodovinskih društev kot redni član

Društveni člani po nižji ceni prejemajo osrednje glasilo slovenskih zgodovinarjev »Zgodovinski časopis«, imajo popust pri nabavi knjig iz zaloge zveze, lahko sodelujejo pri strokovnih in družabnih prireditvah društev (zborovanja, predavanja, strokovne ekskurzije in podobno), brezplačno prejmejo zvezino značko in izkaznico ter uporabljajo zvezino knjižnico. Potrjena izkaznica ZZDS omogoča brezplačen ali cenejši vstop v številnih domačih in tujih muzejih ter galerijah. Člani slovenskih društev s popustom kupujejo knjige »Slovenske matice«, občasno pa tudi publikacije drugih slovenskih založb.

Za leti 1982 in 1983 znaša društvena članarina 100 dinarjev, članarina z naročnino na »Zgodovinski časopis« pa 500 (oziroma za 1983: 640) dinarjev. Za študente je društvena članarina z naročnino polovična — 250 (oziroma za 1983: 320) dinarjev. Popust imajo tudi upokojeni, dolgoletni člani društva, za katere naročnina s članarino znaša 375 (1983: 480) dinarjev. Člani pokrajinskih zgodovinskih in muzejskih društev upravi »Zgodovinskega časopisa« poravnajo le naročnino v višini 400 (1983: 540) dinarjev, če so članarino za tekoče leto že vplačali pri matičnem društvu.

Članarino in naročnino lahko vplačate vsako dopoldne (od ponedeljka do petka) na zvezinem sedežu ali pa s položnico na žiro račun: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Ljubljana, Aškerčeva 12, 50101-678-49040.

Vplačilo vseh članskih obveznosti je možno tudi pri vseh matičnih pokrajinskih zgodovinskih društvih. Tu so njihovi naslovi:

Zgodovinsko društvo Ljubljana, Narodni muzej, 61000 Ljubljana, Prešernova 20

Zgodovinsko društvo v Mariboru, Muzej narodne osvoboditve, 62000 Maribor, Heroja Tomšiča 5

Zgodovinsko društvo v Ptujju, Pokrajinski muzej, 62250 Ptuj, Muzejski trg 1

Zgodovinsko društvo v Celju, Muzej revolucije, 63000 Celje, Trg V. kongresa 1 (63001 Celje, pp. 87)

Zgodovinsko društvo za Gorenjsko, Gorenjski muzej, 64000 Kranj, Tavčarjeva 43

Zgodovinsko društvo za severno Primorsko, Pokrajinski arhiv, 65000 Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 1/III

Zgodovinsko društvo v Novem mestu, Zavod za šolstvo SR Slovenije — organizacijska enota, 68000 Novo mesto, Glavni trg 7

Muzejsko društvo v Škofji Loki, Muzej na gradu, 64220 Škofja Loka, Grajska pot

Belokranjsko muzejsko društvo, Belokranjski muzej, 68330 Metlika

Zahtevajte prijavnico za vpis pri enem izmed pokrajinskih zgodovinskih društev ali na sedežu osrednje zveze!